

Liður 1: Auðkenning efnisins eða blöndunnar og félagsins eða fyrirtækisins**1.1 Vörukenni:****Söluheiti:** SONAX Glanspottalögur**Vörunúmer:**

03140000, 03140410, 03142410, 03143000

UFI: FFU0-20CM-X00N-KJ24**1.2 Viðeigandi og tilgreind notkun efnis eða blöndu og notkun sem ráðið er frá:****Notkunarsvið**

SU21 Consumer uses: Private households / general public / consumers

SU22 Professional uses: Public domain (administration, education, entertainment, services, craftsmen)

Vöruflokkur PC35 Washing and cleaning products (including solvent based products)**Notkun efnisins/blöndunnar** Efni fyrir umhirðu á bifreiðum**1.3 Upplýsingar um birgi öryggisblaðsins:****Framleiðandi/birgir:**

SONAX GmbH

Münchener Straße 75

D-86633 Neuburg (Donau)

Tel.: ++49 (0)8431/53-0

Frekari upplýsingar gefur:**Fyrirtæki:**

DANÓL ehf.

Fossháls 17-25

110 Reykjavík

ISLAND

Sími +354 6658393

www.danol.is

Tengiliður fyrirtækis:

hildur.steinhorsdottir@danol.is

1.4 Neyðarsímanúmer:

Neyðarlínan; sjúkrabifreið, slökkvilið og lögregla: sími 112

Eitrunarmiðstöð Landspítala - háskólasjúkrahúss, Reykjavík: sími 543 2222

Liður 2: Hættugreining**2.1 Flokkun efnisins eða blöndunnar:****Flokkun samkvæmt reglugerð (EB) nr. 1272/2008**

Eye Irrit. 2 H319 Veldur alvarlegri augneringu.

Skin Sens. 1A H317 Getur valdið ofnæmisviðbrögðum í húð.

2.2 Merkingaratriði:**Merking samkvæmt reglugerð (EB) nr. 1272/2008**

Varan er flokkuð og merkt í samræmi við CLP-reglugerðina.

Hættumerki

GHS07

Viðvörðunorð Varúð**Merkingarþættir sem ákvarða hættu:**

2-methylisothiazol-3(2H)-one

Hættusetningar

H319 Veldur alvarlegri augneringu.

H317 Getur valdið ofnæmisviðbrögðum í húð.

Varnaðarsetningar

P101 Ef leita þarf lækni skal hafa ílát eða merkimiða tiltæk.

P102 Geymist þar sem börn ná ekki til.

P280 Notið hlífðarhanska/augnhlífur.

Söluheiti: SONAX Glanspottalögur

(frh. af síðu 1)

P302+P352 BERIST EFNID Á HÚÐ: Þvoíð með miklu vatni.
 P305+P351+P338 BERIST EFNID Í AUGU: Skolið varlega með vatni í nokkrar mínútur. Fjarlægjið snertilinsur ef það er auðvelt. Skolið áfram.
 P333+P313 Ef efnið ertir húð eða útbrot koma fram: Leitið lækni.
 P337+P313 Ef augnering er viðvarandi: Leitið lækni.
 P501 Fargið innihaldi/íláti í samræmi við staðbundnar/svæðisbundnar/innlendar/alþjóðlegar reglugerðir.

Merking pakka þar sem innihaldið fer ekki yfir 125 ml

Merkingar á ílátum <125 ml er öðruvísi. Stuðst er við minnkaðar merkingar, samkvæmt 29. gr. og viðauka I, nr. 1.5 CLP-VO.

Varnaðarsetningar**2.3 Aðrar hættur:****Niðurstöður úr mati á PBT- og vPvB-eiginleikum**

PBT: Á ekki við.

vPvB: Á ekki við.

Ákvörðun um truflandi áhrif efnis á starfsemi innkirtla Á ekki við.

Líður 3: Samsetning innihaldsefna/upplýsingar um innihaldsefni**3.2 Blöndur**

Lýsing: Vatnslausn yfirborðsefna.

Hættulegir efnispættir:

CAS: 68891-38-3 NLP: 500-234-8	alcohols, C12-14, ethoxylated, sulfates, sodium salts ☠ Eye Dam. 1, H318; ☠ Skin Irrit. 2, H315; Aquatic Chronic 3, H412 Sértæk styrkleikamörk: Eye Dam. 1; H318: C ≥ 10 % Eye Irrit. 2; H319: 5 % ≤ C < 10 %	5-<10%
CAS: 2682-20-4 EINECS: 220-239-6	2-methylisothiazol-3(2H)-one ☠ Acute Tox. 3, H301; Acute Tox. 3, H311; Acute Tox. 2, H330; ☠ Skin Corr. 1B, H314; Eye Dam. 1, H318; ☠ Aquatic Acute 1, H400 (M=10); Aquatic Chronic 1, H410 (M=1); ☠ Skin Sens. 1A, H317, EUH071 Sértæk styrkleikamörk: Skin Sens. 1A; H317: C ≥ 0,0015 %	>0,0015-<0,01%

REGLUGERÐ (EB) nr. 648/2004 um þvotta- og hreinsiefni / merking yfir innihaldsefni

mínushlaðin, yfirborðsvirk efni	≥5 - <15%
tvíhegða, yfirborðsvirk efni	<5%
ilmefni, methylisothiazolinone, benzisothiazolinone, sodium pyrrithione	

Nánari upplýsingar: Orðalag skráðra hættusetninga er að finna í lið 16.

Líður 4: Ráðstafanir í skyndihjálpi**4.1 Lýsing á ráðstöfunum í skyndihjálpi:**

Almennar upplýsingar: Farið úr óhreinum klæðnaði.

Eftir innöndun: Tryggið ferskt loft.

Eftir snertingu við húð:

Þvoíð viðkomandi staði á húðinni með vatni og mildu hreinsiefni.

Leitið til lækni ef óþægindi hverfa ekki.

Eftir snertingu við augu:

Skolið opið auga í nokkrar mínútur undir rennandi vatni. Ef einkenni eru viðvarandi skal leita lækni.

Eftir inntöku:

Skolið munninn og drekkið síðan mikið vatn.

Ef einkenni eru viðvarandi skal leita lækni.

4.2 Helstu skaðleg einkenni og áhrif, bæði bráð og tafin:

Ertandi fyrir augu

Næming

Ofnæmisviðbrögð

(framhald á blaðsíðu 3)

Söluheiti: SONAX Glanspöttalögur

(frh. af síðu 2)

4.3 Upplýsingar um tafarlausa læknisumönnun og sérstaka meðferð sem þörf er á:
Meðhöndlun samkvæmt skoðun læknis á ástandi sjúklings. Einkenameðferð.

Liður 5: Ráðstafanir vegna slökkviaðgerða

5.1 Slökkvibúnaður:

Viðeigandi slökkvibúnaður: Notið slökkviaðferðir sem henta umhverfisskilyrðum.

5.2 Sérstakar hættur af völdum efnisins eða blöndunnar: Engar aðrar viðeigandi upplýsingar fyrirbyggjandi.

5.3 Ráðgjöf fyrir slökkviliðsmenn:

Hlífðarbúnaður:

Grípa skal til venjulegra ráðstafana við slökkvistarf.

Aðeins má dvelja á hættusvæði með öndunarvarmbúnað sem er óháður lofthringrás.

Nánari upplýsingar um hlífðarbúnað er að finna í lið 8.

Liður 6: Ráðstafanir ef efni fer óvart til spillis eða er losað fyrir slysi

6.1 Öryggisráðstafanir fyrir fólk, hlífðarbúnaður og neyðarráðstafanir:

Tryggið næga loftræstingu

Notið persónuhlífar. Haldið óvörðu fólki fjarri.

6.2 Varúðarráðstafanir vegna umhverfisins:

Varnið því að efnið nái að renna út í jarðveg.

Komið í veg fyrir að efnið berist í niðurföll, yfirborðsvatn eða grunnvatn.

6.3 Aðferðir og efni til afmörkunar og hreinsunar:

Purrkið upp með vökvabindandi efni (sandi, kísilgúr, sýrubindandi efnum, almennum bindiefnum, sagi).

Fargið menguðu efni sem úrgangi samkvæmt 13. lið.

6.4 Tilvísun í aðra liði:

Nánari upplýsingar um örugga meðhöndlun er að finna í lið 7.

Nánari upplýsingar um hlífðarbúnað er að finna í lið 8.

Nánari upplýsingar varðandi förgun er að finna í lið 13.

Liður 7: Meðhöndlun og geymsla

7.1 Varúðarráðstafanir um örugga meðhöndlun:

Engra sérstakra ráðstafana er þörf sé efnið notað á réttan hátt.

Upplýsingar um bruna- og sprengivarnir: Engra sérstakra ráðstafana er krafist.

7.2 Örygg geymsluskilyrði, þ.m.t. vegna mögulegs ósamrýmanleika:

Geymsla:

Skilyrði sem uppfylla skal varðandi geymslurými og -ílát: Koma skal í veg fyrir leka út í jarðveg.

Upplýsingar um geymslu í einni sameiginlegri geymsluaðstöðu:

Geymið fjarri matvælum.

Fylgdu opinberum reglugerðum.

Frekari upplýsingar um geymsluskilyrði:

Verjið gegn frosti.

Ráðlagður geymsluhit: 20°C.

7.3 Sértek, endanleg notkun: Engar aðrar viðeigandi upplýsingar fyrirbyggjandi.

Liður 8: Váhrifavarnir/persónuhlífar

8.1 Eftirlitsbreytur:

Innihaldsefni með viðmiðunarmörk sem fylgjast þarf með á vinnustað:

Varan inniheldur ekki umtalsvert magn efna með váhrifagildi sem hafa þarf eftirlit með á vinnustað.

Afleidd áhrifaleysisarmörk (DNEL)

CAS: 68891-38-3 alcohols, C12-14, ethoxylated, sulfates, sodium salts

Um munn	DNEL	15 mg/kg (VL)
Gegnum húð	DNEL	1.650 mg/kg (VL)
		2.750 mg/kg (worker long-term)

(framhald á blaðsíðu 4)

Söluheiti: SONAX Glanspottalögur

(frh. af síðu 3)

Við innöndun	DNEL	52 mg/m ³ (VL)
	DNEL	175 mg/m ³ (worker long-term)
Styrkur þar sem engin áhrif eru fyrirjáanleg (PNEC)		
CAS: 68891-38-3 alcohols, C12-14, ethoxylated, sulfates, sodium salts		
PNEC	10.000 mg/l (sewage plant)	
	0,071 mg/l (sporadic release)	
	0,24 mg/l (water (fresh water))	
	0,024 mg/l (water (sea water))	
PNEC	7,5 mg/kg (gro)	
	0,9168 mg/kg (sediment (fresh water))	
	0,09168 mg/kg (sediment (sea water))	

Nánari upplýsingar: Listar sem voru gildir við framleiðslu voru hafðir til grundvallar.

8.2 Váhrifavarnir:

Viðbótarupplýsingar um hönnun vinnustaðar: Engin frekari gögn, sjá lið 7.

Persónuhlífar:**Almennar verndar- og hreinlætisráðstafanir:**

Fylgja skal venjulegum varúðarráðstöfunum við meðhöndlun íðefna.

Haldið fjarri matvælum, drykkjarvörum og fóðri.

Þvoðið hendur fyrir vinnuhlé og eftir vinnu.

Öndunarhlífar:

Venjulega ekki nauðsynleg.

Tryggið góða loftræstingu/frásog á vinnustaðnum.

Verndun handa: Hlífðarhanskar

Hanskaefni

Nítrilgúmmi, nítrilbútýlgúmmi

Ráðlögð efnisþykkt: ≥ 0,4 mm

[EN 374]

Gegnpregingartími hanskaefnis Gildi fyrir gegndræpi: Stig 6 (≥480min)

Augnhlífar:

Notið hlífðargleraugu við enduráyllingu

[EN 166]

Liður 9: Eðlis- og efnafræðilegir eiginleikar**9.1 Upplýsingar um eðlis- og efnafræðilega grunneiginleika:****Almennar upplýsingar**

Eðlisástand

Vökvi

Litur:

Gult

Lykt:

Sítrus

Bræðslumark/frostmark

Ekki ákvarðað.

Suðumark eða upphafssuðumark og suðumarksbil ≥100 °C (CAS: 7732-18-5 water)

Eldfimi (fast efni, lofttegund):

Á ekki við.

Sprengimörk:

Neðra:

Á ekki við

Efra:

Á ekki við

Blossamark:

Á ekki við.

Sjálfsíkveikjuhitastig:

Varan er ekki sjálfkviknandi.

Niðurbrotshitastig:

Ekki ákvarðað.

pH-gildi í 20 °C:

7,0 - 8,0

Seigja:

Hreyfifræðilegt:

Ekki ákvarðað.

Leysni:

vatn:

Fullblandanlegt.

Deilistuðull fyrir n-oktanól og vatn:

Ekki ákvarðað.

Gufuprýstingur:

Ekki ákvarðað.

Eðlismassi í 20 °C:

1,02 - 1,03 g/cm³

Eðlismassi:

Ekki ákvarðað.

(framhald á blaðsíðu 5)

Söluheiti: SONAX Glanspöttalögur

(frh. af síðu 4)

Eðlismassi gufu:	Ekki ákvarðað.
9.2 Aðrar upplýsingar:	
Útlit:	
Gerð:	Vökvi
Mikilvægar upplýsingar varðandi heilsuvernd og umhverfi og varðandi öryggi.	
Sprengifimi:	Varan veldur ekki sprengihættu.
Breytingar á aðstæðum	
Uppgufunarhraði:	Ekki ákvarðað.

Liður 10: Stöðugleiki og hvarfgirni

- 10.1 Hvarfgirni: Engin þekkt hættuleg svörun.
 10.2 Efnafraeðilegur stöðugleiki: Stöðugt við venjulegar aðstæður.
 10.3 Möguleiki á hættulegu efnahvarfi: Engin hættuleg efnahvörf þekkt.
 10.4 Skilyrði sem ber að varast: Sjá kafla 7.
 10.5 Ósamrýmanleg efni: Engar aðrar viðeigandi upplýsingar fyrirbyggjandi.
 10.6 Hættuleg niðurbrotsefni: Engin hættuleg niðurbrotsefni þekkt.

Liður 11: Eiturefnafræðilegar upplýsingar

- 11.1 Upplýsingar um hættuflokka eins og þeir eru skilgreindir í reglugerð (EB) nr. 1272/2008
 Bráð eiturhrif: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Gildi fyrir banastyrk/miðgildisbanastyrk sem skipta máli fyrir flokkun:

CAS: 68891-38-3 alcohols, C12-14, ethoxylated, sulfates, sodium salts

Um munn LD50 >5.000 mg/kg (rat) (OECD 401)

Gegnum húð LD50 >5.000 mg/kg (rat) (OECD 402)

Húðæting/húðerting: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Alvarlegur augnskaði/agnerting: Veldur alvarlegri agnertingu.

Næming öndunarfæra eða húðnæming: Getur valdið ofnæmisviðbrögðum í húð.

Stökkbreytandi áhrif á kímfrumur: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Krabbameinsvaldandi áhrif: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Eiturhrif á æxlun: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Sértæk eiturhrif á marklíffæri – váhrif í eitt skipti:

Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Sértæk eiturhrif á marklíffæri – endurtekin váhrif:

Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

Ásvelgingarhætta: Uppfyllir ekki flokkunarviðmiðun samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum.

11.2 Upplýsingar um aðrar hættur

Truflandi áhrif efnis á starfsemi innkirtla

Ekkert innihaldsefna er skráð.

Liður 12: Vistfræðilegar upplýsingar

- 12.1 Eiturhrif: Engar visteiturefnafræðilegar upplýsingar liggja fyrir um þessa blöndu.

Eiturhrif á lífríki í vatni:

CAS: 68891-38-3 alcohols, C12-14, ethoxylated, sulfates, sodium salts

LC 50 >10-≤100 mg/l (Leuciscus idus) (DIN EN ISO 7346-2)

EC0 >100 mg/l (bacteria) (OECD 209)

EC50 >100 mg/l (Scenedesmus subspicatus) (OECD 201)

(framhald á blaðsíðu 6)

Öryggisblað

samkvæmt reglugerð (EB) nr. 1907/2006, 31. gr.

Dagsetning prentunar: 07.10.2021

Útgáfunúmer 7.01

Endurskoðun: 22.04.2021

Söluheiti: SONAX Glanspöttalögur

(frh. af síðu 5)

NOEC	>10-100 mg/l (Daphnia magna) (OECD 202)
	>1-10 mg/l (Leuciscus idus)
CAS: 2682-20-4 2-methylisothiazol-3(2H)-one	
EC 20 / 3h	2,8 mg/l (Bel) (DIN 38412-3 (TTC-Test))
EC50/3h	34,6 mg/l (Bel) (DIN 38412-3 (TTC-Test))

12.2 Þrávirkni og niðurbrotanleiki:

Yfirborðsvirk efni í vörunni uppfylla kröfur um lífrænt niðurbrot skv. EB tilskipun 648/2004 fyrir hreingerningarefni.

12.3 Uppsöfnun í lífverum: Engar aðrar viðeigandi upplýsingar fyrirbyggjandi.

12.4 Hreyfanleiki í jarðvegi: Engar aðrar viðeigandi upplýsingar fyrirbyggjandi.

12.5 Niðurstöður úr mati á PBT- og vPvB-eiginleikum:

PBT (þrávirk efni sem safnast fyrir í lífverum og eru eitruð): Á ekki við.

vPvB (efni sem eru mjög þrávirk og safnast upp í lífverum í miklum mæli) Á ekki við.

12.6 Truflandi áhrif efnis á starfsemi innkirtla

Upplýsingar um truflandi áhrif efnis á starfsemi innkirtla er að finna í 11. lið.

12.7 Önnur skaðleg áhrif:

Aðrar vistfræðilegar upplýsingar:

Vatnshættuflokkur: Almennt hættulegt vatni

Ekki má losa vöruna í umhverfið án stýrðra skilyrða.

Varan inniheldur ekki lífrænt bundin halógen (án áseygs, lífræns halógensambands).

Varan inniheldur ekki lífræna bindla.

Liður 13: Förgun

13.1 Aðferðir við meðhöndlun úrgangs:

Ekki flokkað sem hættulegur úrgangur samkvæmt III. viðauka tilskipunar 2008/98/EB.

Ráðlegging Farga skal úrgangi í samræmi við staðbundnar opinberar reglur.

Evrópska úrgangsskráin

1) Förgun / vara

2) Förgun / óhreinir umbúðir

20 01 30	Önnur þvotta- og hreinsiefni en tilgreind eru í 20 01 29
15 01 02	Plastumbúðir

Liður 14: Upplýsingar um flutninga

14.1 UN-númer eða auðkennisnúmer ADR/RID/ADN, IMDG, IATA	fellur ekki undir reglugerðir
14.2 Rétt UN-sendingarheiti: ADR/RID/ADN, IMDG, IATA	fellur ekki undir reglugerðir
14.3 Hættuflokkur eða -flokkar vegna flutninga: ADR/RID/ADN, ADN, IMDG, IATA	
Flokkur	fellur ekki undir reglugerðir
14.4 Þökkunarflokkur: ADR/RID/ADN, IMDG, IATA	fellur ekki undir reglugerðir
14.5 Umhverfishættur: Sjávarmengunarvaldur:	Nei
14.6 Sérstakar varúðarráðstafanir fyrir notanda:	Á ekki við.
14.7 Flutningar búlkafarms á sjó skv. gerningi Alþjóðasiglingamálastofnunarinnar	Á ekki við.
„Leiðbeinandi UN-reglugerð“:	fellur ekki undir reglugerðir

(framhald á blaðsíðu 7)

Söluheiti: SONAX Glanspöttalögur

(frh. af síðu 6)

Liður 15: Upplýsingar varðandi regluverk**15.1 Sértek ákvæði/löggjöf fyrir efnið eða blönduna vegna öryggis, heilbrigðis og umhverfis:****Innlendar reglugerðir:****Upplýsingar um takmarkanir á notkun:**

Fylgja skal takmörkunum varðandi vanfærar konur og mæður með börn á brjósti.

Virða skal aldurstakmörkun starfsmanna.

15.2 Efnaöryggismat: Efnaöryggismat hefur ekki farið fram.**Liður 16: Aðrar upplýsingar**

Þessar upplýsingar byggjast á núverandi þekkingu okkar. Þetta er ekki grundvöllur ábyrgðar fyrir neina tiltekna eiginleika vörunnar og mun ekki mynda lagalega gild, samningsbundin tengsl.

Viðeigandi setningar

- H301 Eitrað við inntöku.
 H311 Eitrað í snertingu við húð.
 H314 Veldur alvarlegum bruna á húð og augnskaða.
 H315 Veldur húðertingu.
 H317 Getur valdið ofnæmisviðbrögðum í húð.
 H318 Veldur alvarlegum augnskaða.
 H330 Banvænt við innöndun.
 H400 Mjög eitrað lífi í vatni.
 H410 Mjög eitrað lífi í vatni, hefur langvinn áhrif.
 H412 Skaðlegt lífi í vatni, hefur langvinn áhrif.
 EUH071 Ætandi fyrir öndunarfærin.

Flokkun samkvæmt reglugerð (EB) nr. 1272/2008

Alvarlegur augnskaði/augnering	Flokkun blöndunnar byggist yfirleitt á reikningsaðferð sem notar
Húðnæming	efnaupplýsingar í samræmi við reglugerð (EB) nr. 1272/2008.

Skammstafanir og upphafsstafir:

- NOEL = No Observed Effect Level
 NOEC = No Observed Effect Concentration
 LC = letal Concentration
 EC50 = half maximal effective concentration
 log POW = Octanol / water partition coefficient
 GHS: Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals
 ATE: acute toxicity estimate
 ADR: Accord relatif au transport international des marchandises dangereuses par route (European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)
 IMDG: International Maritime Code for Dangerous Goods
 IATA: International Air Transport Association
 EINECS: European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances
 ELINCS: European List of Notified Chemical Substances
 CAS: Chemical Abstracts Service (division of the American Chemical Society)
 DNEL: Derived No-Effect Level (REACH)
 PNEC: Predicted No-Effect Concentration (REACH)
 LC50: Lethal concentration, 50 percent
 LD50: Lethal dose, 50 percent
 IOELV = indicative occupational exposure limit values
 Acute Tox. 3: Bráð eiturrif – Undirflokkur 3
 Acute Tox. 2: Bráð eiturrif – Undirflokkur 2
 Skin Corr. 1B: Húðæting/húðerting – Undirflokkur 1B
 Skin Irrit. 2: Húðæting/húðerting – Undirflokkur 2
 Eye Dam. 1: Alvarlegur augnskaði/augnering – Undirflokkur 1
 Eye Irrit. 2: Alvarlegur augnskaði/augnering – Undirflokkur 2
 Skin Sens. 1A: Húðnæming – Undirflokkur 1A
 Aquatic Acute 1: Efni sem eru hættuleg fyrir vatnsumhverfi (skammtíma- (bráð) hætta fyrir vatnsumhverfi) – Undirflokkur 1
 Aquatic Chronic 1: Efni sem eru hættuleg fyrir vatnsumhverfi (langvarandi (langvinn) hætta fyrir vatnsumhverfi) – Undirflokkur 1
 Aquatic Chronic 3: Efni sem eru hættuleg fyrir vatnsumhverfi (langvarandi (langvinn) hætta fyrir vatnsumhverfi) – Undirflokkur 3

Heimildir

"Reglugerð (EB) nr. 1907/2006 (REACH), 1272/2008 (CLP), 648/2004 (Det.Vo-reglugerð) eins og hún er í gildi hverju sinni. Sjá lista yfir viðmiðunarmörk á vinnustöðum sem í gildi er í hverju landi hverju sinni. Flutningsfyrirmæli samkvæmt ADR, RID, IMDG, IATA sem í gildi er hverju sinni. "

* Gögnum breytt frá síðustu útgáfu. * Upplýsingar hafa breyst frá fyrri útgáfu